

Akademikernes policydokument om høyere utdanning

Revidert i styret 20.08.2013.

I. Hovedpunkter

- Kvalitet og mangfold i høyere utdanning må være en politisk prioritet, uavhengig av stortingsflertall og regjeringskonstellasjoner.
- Finansieringssystemet må gjøres mer langsiktig, slik at institusjonene får mer forutsigbarhet.
- Kvaliteten i studiene må i større grad evalueres.
- Høgskoler og vitenskapelige høgskoler må gis incentiver og økonomiske rammer som gjør det attraktivt å videreutvikle institusjonene og etablere sterke samarbeid mellom institusjoner fremfor å søke universitetsstatus.
- Forsknings- og utdanningspolitikken må utvikles i et nært samspill med politikk for innovasjon, verdiskaping og bærekraftig økonomisk vekst.
- Studiefinansieringen må styrkes slik at studentene har reell mulighet til å være heltidsstudenter, også ved studiesteder der kostnadsnivået er høyt.
- For å sikre internasjonaliseringen må rutinene for godkjenning og godskriving av utenlandsk utdannelse gjøres enklere.

II. Innledning

Kunnskap er vår viktigste nasjonale kapital og utdanningspolitikken skal aktivt videreutvikle denne som grunnlag for nasjonal velferd og verdiskaping. Derfor må kvalitet og mangfold innen høyere utdanning være en politisk prioritet, uavhengig av stortingsflertall og regjeringskonstellasjoner.

Norge er, og skal også i fremtiden være, en ledende kunnskapsnasjon. Høy kvalitet på utdanningsinstitusjonene er det viktigste virkemiddelet for dette.

Norsk høyere utdanning skal holde høy internasjonal standard. Kandidater som er uteksaminerte ved norske høyere utdanningsinstitusjoner skal være kompetente, kreative og selvstendig tenkende kandidater på høyt internasjonalt nivå. De bidrar med kunnskapsgrunnlaget for utvikling av næringsliv, offentlig forvaltning og for befolkningens velferd og en nødvendig kunnskap for bedre forvaltning av ressursene i Norge. I tillegg til faglig kompetanse skal studenter ved norske utdanningsinstitusjoner utvikle kritisk tenking, bred kulturell forståelse, evne til selvrefleksjon og gode forutsetninger for fremtidig læring og kunnskapsanvendelse.

Institusjonene innenfor høyere utdanning skal bidra i samfunnsdebatten, aktivt påvirke samfunnsutviklingen, bidra til å sikre rettsikkerheten og styrke demokratiet.

Den viktigste systematiske tilførselen av kompetanse og kunnskap til norsk næringsliv og forvaltning er den strømmen av ferdigutdannede kandidater som hvert år går ut fra landets universiteter og høgskoler. Kunnskap skapes, utvikles og spres i møtet mellom forskning, anvendelser og læring. Kvalitet i forskning og høyere utdanning forsterker hverandre gjensidig.

Universitets- og høyskolesystemet er en nasjonal infrastruktur som må ha så høy kvalitet at det gir konkurransemessige fortrinn. De beste norske universiteter må skåre vesentlig bedre på internasjonale rankinger enn de gjør i dag.

III. Rammevilkår for høyere utdanning

Utdanningsinstitusjoner skal ha rammevilkår som sikrer fri og uavhengig forskning, og undervisning av høy kvalitet. Institusjonene skal ha stor grad av autonomi.

Finansieringssystemet skal være nøytralt i forhold til hvordan institusjonene organiserer seg og hvilken tittel institusjonen bruker.

Norge har behov for ulike institusjoner med ulike faglige satsningsområder. Økt konsentrasjon og faglig spissing innenfor enkeltfag er ønskelig slik at man kan få solide og robuste fagmiljøer. Distriktpolitiske hensyn må ikke gå foran faglige vurderinger.

De tre institusjonstypene i norsk høyere utdanning (universiteter, vitenskapelige høyskoler og høyskoler) har tradisjonelt hatt delvis ulike oppgaver. Akademikerne mener denne arbeidsdelingen har vært hensiktsmessig og er kritisk til utviklingen hvor stadig flere høyskoler forsøker å bli universiteter, i hovedsak for å få tilgang til mer forskningsmidler.

- Finansieringssystemet må gjøres mer langsiktig, slik at institusjonene får mer forutsigbarhet fra år til år.
- Finansieringssystemet må sikre en forsvarlig utstyrs- og infrastrukturesituasjon ved institusjonene.
- De offentlige bevilgningene skal være hovedinntekten til de statlige institusjonene. Midler fra oppdragsvirksomhet skal kun være et supplement.
- Finansieringskategoriene for studenter må i større grad reflektere reelle kostnader knyttet til de ulike studier, som eksempelvis utstyrsbehov, laboratorieutstyr og veiledning.
- De offentlige bevilgningene må være tilstrekkelige til å rekruttere og beholde dyktige og kvalifiserte vitenskapelige ansatte både på nasjonalt og internasjonalt nivå
- Høyskoler og vitenskapelige høyskoler må gis incentiver og økonomiske rammer som gjør det attraktivt å videreutvikle institusjonene og etablere sterke samarbeid mellom institusjoner fremfor å søke universitetsstatus.
- Finansieringssystemet må sikre profesjonsutdanningene og opprettholdelse av studieplasser i små fag av nasjonal betydning.

IV. Kvalitetssikring av utdanning og forskning

Høy kvalitet på utdanning og forskning er avgjørende for Norge som kunnskapsnasjon. Viktige strategier for å oppnå en høy kvalitet er å:

- Sørge for en aktiv og helhetlig rekrutteringspolitikk i universitets- og høyskolesektoren for å sikre kontinuitet og kvalitet av vitenskapelige ansatte.
- Sikre balanse i den enkeltes arbeidssituasjon slik at det blir tid til både forsknings- og undervisningsoppgavene innenfor normal arbeidstid.
- Sikre at bevilgningene til høyere utdanning er tilstrekkelige til at de ansatte får tilfredsstillende muligheter til selv å drive forsknings- og utviklingsarbeid

som grunnlag for forskningsbasert undervisning og dermed sikre kvalitet og relevans i høyere utdanning

- Skape motivasjonsfaktorer som fremmer god kvalitet i forskning og høyere utdanning, bl.a. gjennom
 - et konkurransedyktig lønnsnivå
 - god tilgang på moderne vitenskapelig utstyr og egnet infrastruktur
 - å sikre langsiktighet for unge forskere etter avlagt phd. grad.
 - premiering av anvendt forskning har praktisk nytte for næringslivet og forvaltningen
- Integrere forskning, formidling, utdanning og innovasjon tettere. Øke samhandlingen mellom academia, forskningsmiljøer og næringslivet. Sikre innovasjon og verdiskaping i form av bærekraftig økonomisk vekst og økt velferd
- Vektlegge god etisk praksis i all norsk forskning og undervisning

Kvalitetssikring gjennom evaluering

Med en stadig økende grad av autonomi for institusjonene er uavhengige evalueringer av så vel kvalitetssikringssystemer som faglig kvalitet helt avgjørende.

- Undervisningen i norsk høyere utdanning skal være forskningsbasert. Alle fast tilsatte i vitenskapelige stillinger skal både forske og undervise.
- Utdanningsinstitusjonene må kontinuerlig videreutvikle sine kvalitetssikringssystemer
- Eksterne evalueringer ("peer reviews") med internasjonale fageksperter er viktige for å sikre legitimitet for studie- og forskningsmiljøene i Norge. Det er viktig at kontrollen av kvalitetssikringsmekanismene ved de høyere utdanningsinstitusjonene fortløpende vurderes slik at de forblir så effektiv og ikke-byråkratisk som mulig.
- Institusjonene bør ha en kunnskapsdatabase for kvalitetssikring og kvalitetssikringssystemer. Universitets- og høyskolerådet bør ta denne posisjonen.
- Det må etableres nasjonale minstestandarder for basisfag i profesjonsutdanninger.
- Minimum 40 prosent av de avlagte studiepoengene innen en grad skal være utsatt for ekstern sensur.
- Institusjonene må få større mulighet til å tilknytte seg kompetente fagpersoner utenfor academia i såkalte professor-II og lektor-II stillinger.
- I metodeemner og fag på helt grunnleggende nivå kan det åpnes for å bruke personer ansatt i rene undervisningsstillinger.
- Alt fast tilsatt undervisningspersonale skal ha praktisk-pedagogisk utdanning eller kurs i universitets-/høgskolepedagogikk. Institusjonene må gjøre mer for å sikre at ansatte faktisk gjennomfører slike kurs.
- God undervisning må honoreres på linje med god forskning.
- Det må eksistere attraktive karrieremuligheter for personer som ønsker å prioritere gode undervisningsopplegg.
- Arbeidsgiverne må sørge for at kurs i universitets-/høgskolepedagogikk tilbys alt tilknyttet undervisningspersonell. Arbeidstageren bør gis incentiver til å gjennomføre slike kurs.

NOKUT – Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen

Høy grad av autonomi stiller strenge krav til kvalitetssikringskontroll. Sviktende kvalitetskontroll kan på sikt resultere i svært store kvalitetsforskjeller mellom de ulike utdanningsinstitusjonene og forvitring av nasjonale og internasjonale standarder. NOKUT har en sentral rolle i dette arbeidet. Et kritisk, uavhengig og velfungerende NOKUT er nødvendig for å sikre høy kvalitet ved alle institusjoner.

- NOKUT må få mandat til å utvikle et nasjonalt kvalitetssikringssystem for læringsutbyttet i høyere utdanning på linje med det som finnes i grunnopplæringen. Institusjonene må måles på indikatorer for studiekvalitet på lik linje med kvalitet i forskning.
- NOKUT må sikres tilstrekkelige midler til å drive utstrakt kontroll- og kvalitetssikringsvirksomhet.
- NOKUT må ha effektive sanksjonsmuligheter overfor institusjoner som ikke etterkommer NOKUTs krav og innspill. Dagens virkemidler er ikke virkningsfulle nok.
- NOKUT må settes i stand til, og få utvidet mandat til, å utføre flere vurderinger av faglig kvalitet ved ulike fag og institusjoner. NOKUTs evalueringspaneler må holdes faglig oppdatert for å sikre at evalueringene forblir effektive

V. Studiefinansiering

En god offentlig studiefinansieringsordning er et godt sosialt tiltak som sikrer alle personer lik rett til utdanning uavhengig av økonomisk situasjon.

- Studiefinansieringen må styrkes slik at studentene har reell mulighet til å være heltidsstudenter, også ved studiesteder der kostnadsnivået er høyt. Studiefinansieringen må utvides til elleve måneder i året.
- Kostnadsnormen må reguleres årlig i forhold til lønns- og prisveksten i samfunnet ellers ved å knytte studiefinansieringen opp mot folketrygdens grunnbeløp (G).
- Stipendandelen bør økes til 50 prosent og stipendet bør fortsatt være knyttet til gjennomføringsgrad.
- Renten på studielånet må være politisk styrt, realrenten bør være null prosent.
- Det må finnes studiefinansieringsmuligheter som gjør det mulig å gjennomføre hele studieløp ved internasjonalt anerkjente institusjoner i alle land. Slike ordninger kan begrenses i antall plasser.
- Studenter som gjennomfører studier med særlig høye utgifter til studiemateriell, eksempelvis musikkinstrumenter og materialer til kunsthøgskolefag, må få en egen stipendordning som sikrer lik rett til utdanning også innen alle fag
- Gjennomførte studier skal gi opptjening av pensjonspoeng.

VI. Rekruttering av studenter

Kunnskapsnivået i den videregående skolen er avgjørende for hvilke faglige krav og forventninger universitetene og høyskolene kan stille til studentene. Institusjonene må være tydelige på hvilke faglige forventninger de har slik at det blir mulig for grunnutdanningen å tilpasse seg.

- Institusjonene må gis større mulighet til å stille krav om opptaksprøver eller spesielle forkunnskaper fra videregående skole der dette er faglig nødvendig.

- Y-veien må beholdes som et spesialtilpasset studieløp basert på individuelt opptak. Opptak til Y-vei må gjennomføres av den enkelte institusjon og ikke av Samordna Opptak
- Samarbeidet mellom høyere utdanningsinstitusjoner og videregående opplæring må styrkes. Dette skal sikre at den videregående opplæringen gir et tilstrekkelig faglig grunnlag og at undervisningen i den høyere utdanningen er tilpasset den kompetansen studentene har når de begynner.
- Samspillet mellom videregående opplæring og høyere utdanning må styrkes slik at krav til studieforberedthet blir tydelig definert. Det bør opprettes et råd etter modell av samarbeidsrådet for yrkesfagutdanningen som bl.a. skal definere krav til studieforberedthet.

VII. Internasjonalisering

Økt internasjonalisering i den høyere utdanningssektoren bidrar til gjensidig styrking av fagmiljøene og fremmer kultur- og språkforståelse. Studenter og ansatte ved norske universitet og høyskoler skal ha mulighet til å studere og arbeide i utlandet i perioder. Norske institusjoner må også bli bedre til å tiltrekke seg både utenlandske studenter og utenlandsk akademisk arbeidskraft.

- Rutinene for godkjenning og godskriving av utenlandsk utdannelse må gjøres enklere og baseres mer på vurderinger av reell faglig kompetanse, ikke bare på formalkrav som antall år i utdanning.
- De høyere utdanningsinstitusjonene må inngå flere og bedre avtaler for utveksling av studenter og ansatte med anerkjente institusjoner i utlandet - samt informere om disse.
- Utdanningsinstitusjonene må legge opp til enkle prosesser for å få godkjent utenlandsopphold som en del av et studieløp.
- Institusjonene må ta et større ansvar for samhandling med samfunnet rundt slik at utenlandske studenter og stipendiater blir mer integrert. En større andel bør bli værende etter avsluttede studier.
- Utenlandsopphold av lengre varighet bør inngå som en del av den organiserte forskerutdanningen.
- Institusjonene må avsette tilstrekkelige midler til at vitenskaplig ansatte kan delta på relevante møter og konferanser i utlandet.
- Institusjonene må legge til rette for lengre forskeropphold ved utenlandske institusjoner.
- Sentralt regelverk må justeres for å hindre personlige økonomiske tap i forbindelse med forskningspermisjoner. Dette må tilrettelegges slik at det er mulig å kombinere familieliv og forskerkarriere.

En større grad av internasjonalisering kan oppnås gjennom å legge til rette for å ansette personer med bakgrunn fra en andre kulturer.

Akademikernes forskningspolitiske dokument

Vedtatt i styret 16.5.2006

Revidert i styret 20.8.2013

FORSKNING GIR KUNNSKAP, KUNNSKAP GIR VELFERD

Hovedpunkter i Akademikernes forskningspolitikk

- **Forskning er en forutsetning både for et konkurransedyktig og kunnskapsintensivt næringsliv og for en god offentlig sektor.**
- **Forskningspolitikken må samordnes med bl.a. utdannings- og næringspolitikken innenfor rammen av en helhetlig kunnskaps- og verdiskapingspolitikk.**
- **Offentlig og privat forskningsinnsats må styrkes. Det må satses spesielt på universiteter, vitenskapelige høyskoler og instituttsektoren. Norges samlede forskningsinnsats skal være blant de høyeste innenfor OECD. Målet om at Norges samlede FoU innsats skal ligge på 3 % av BNP må nås innen 2030. Næringslivet må doble sin forskningsinnsats.**
- **Det må satses langsiktig strategisk på områder der norsk forskning har eller kan utvikle komparative fortrinn og/eller har vesentlig betydning for Norge.**
- **Det foregår forskning innen helseforetakene og primærhelsetjenesten, forskningen på disse arenaene må bygges opp og styrkes. På alle forskningsarenaer som universiteter, høyskoler, instituttsektoren, helseforetakene, primærhelsetjenesten, industrien, næringslivet og organisasjonene må det legges til rette for forskning som en prioritert arbeidsoppgave.**
- **Forskning forutsetter forskere. Forskernes lønn og øvrige arbeidsvilkår må styrkes vesentlig, og forskerutdanningen må styrkes. Bruken av midlertidig tilsetting i UH sektoren må reduseres.**
- **Det må etableres en lønns- og personalpolitikk som gjør forskningsvirksomhet til et attraktivt karrierevalg ved alle forskningsarenaer.**
- **Det må være en jevn fordeling av menn og kvinner i forskerstillinger på alle nivå.**

- **Norsk forskning må tilfredsstillende anerkjent forskningsetikk og internasjonale kvalitetsstandarder og tilstrebe høy grad av originalitet, kvalitet, faglig relevans og samfunnsmessig nytteverdi. Formidlingen av forskningsresultater må styrkes, prosjektbeskrivelser for forskningsprosjekter bør inneholde en plan for resultatformidling.**
- **Universitets- og høyskolesektoren må organiseres slik at hensynet til kvalitet i forskning og undervisning står sterkest. Organiseringen må sikre robuste fagmiljøer av tilstrekkelig størrelse.**

Akademikernes forskningspolitiske dokument

*Vedtatt i styret 16.5.2006
Revidert i styret 20.8.2013*

FORSKNING GIR KUNNSKAP, KUNNSKAP GIR VELFERD

1. Forskningens rolle og oppgaver

Akademikerne legger til grunn at forskningens rolle og oppgave er å:

- *øke vår kunnskap og erkjennelse*
- *styrke vår kultur- og samfunnsforståelse*
- *bidra til å sikre demokrati og rettsikkerhet*
- *styrke norsk næringsliv gjennom nye patenter, produkter og kunnskap*
- *sikre kvalitet og utvikling i forskningsbasert undervisning*
- *bidra til å sikre bærekraftig utvikling*
- *bidra til kompetanse og verdiskaping i offentlig og privat sektor*
- *bidra til økt innovasjon i offentlig sektor*
- *bidra til å sikre befolkningen bedre produkter og tjenester*
- *bidra til å sikre velstand og velferd*

2. Forskningens kvalitet og omfang

Mål - kvalitet:

Norsk forskning må tilfredsstillende anerkjent forskningsetikk og internasjonale kvalitetsstandards, og tilstrebe høyeste grad av originalitet, kvalitet, faglig relevans og samfunnsmessig nytteverdi.
--

Norsk forskning må ligge i fremste rekke internasjonalt på områder som er viktige for Norge. En målrettet forskningspolitikk innebærer deltakelse på de viktigste forskningsarenaene og der forskningsfronten ligger.

Forskningskvalitet kan måles på flere måter; gjennom vitenskapelig publisering i anerkjente tidsskrifter, gjennom patentering og økonomiske resultater. Optimal måling av forskningskvalitet vil imidlertid avhenge av fagområde og forskningsfelt.

Forskningens kvalitet sikres først og fremst gjennom kompetente forskere i attraktive forskningsmiljøer, med tilstrekkelige ressurser og god ledelse. En langsiktig forskningsinnsats i privat og offentlig sektor er avhengig av forutsigbare rammebetingelser.

Universitets- og høyskolesektoren må organiseres og finansieres på en slik måte at det sikrer gode og forutsigbare vilkår for den faglige aktiviteten. Grunnbevilgningen må økes vesentlig. Kvaliteten på fagmiljøene avgjør institusjonenes forskningsbevilgninger.

Aktuelle tiltak:

- *lage og utvikle gode kriterier for kvalitet innen ulike typer forskning*
- *skape gode ordninger for kompetanseutvikling blant forskere*
- *sikre en bedre strukturert forskerutdanning og kvalitetssikre grunnutdanningen*
- *styrke bevisstheten om, og utdannelsen i, forskningsetiske spørsmål*
- *sikre uavhengig evaluering av norsk forskning mht. kvalitet og ressursutnyttelse*
- *sikre mer bruk av resultatbaserte kriterier for tildeling av forskningsmidler på institusjonsnivå*
- *skape samarbeid på tvers av faggrenser, stimulere til internasjonalt forskningssamarbeid og overføringsevne til andre forskningsfelt og anvendelse*
- *utvide og videreutvikle ordninger for eliteforskning*

Mål - omfang:

Norges forskningsinnsats skal være blant de høyeste innenfor OECD.

En nasjonal forskningspolitikk må ha en klar strategi for hvordan offentlig og privat forskningsinnsats kan styrkes. Skillet mellom forskning i de to sektorene må bygges ned, slik at offentlig forskning kan trekke på privat kunnskap og vice versa.

Forskning blir vanligvis inndelt i grunnforskning, anvendt forskning og utviklingsarbeid. I dette ligger en ulik grad av usikkerhet knyttet til forskningsresultatene, noe som begrunner "grunnforskningens frihet" samt ulike grader av umiddelbar kommersialiserbarhet.

Anvendt forskning og utviklingsarbeid kan i Norge foregå i både offentlig og privat sektor, mens grunnforskning i hovedsak skjer i offentlig sektor. Målt opp mot andre OECD land er Norges forskningsinnsats i privat sektor svært lav. Det er derfor avgjørende at det utvikles gode og forutsigbare rammebetingelser som sikrer økt forskning i privat sektor.

Aktuelle tiltak:

- *øke bevilgningene til forskning. Målet om at 3 % av BNP skal gå til forskning må nås innen 2030.*
- *Etablere nye, og styrke eksisterende, virkemidler for å stimulere til økt forskningsinnsats i næringslivet*
- *styrke og utvikle ulike forskningsarenaer. Forskingen må synliggjøres og være en prioritert arbeidsoppgave.*
- *satse på gode og forutsigbare rammebetingelser, eksempelvis grunnbevilgninger, administrative forhold, arbeidsvilkår, utstyr og bygningsmasse for forskning i privat sektor*
- *stimulere til at høyt utdannet arbeidskraft fungerer som brobygger mellom forskning og næringsliv bl.a. ved større tilgang på akademisk arbeidskraft i privat sektor*

Mål - omfang:

Et norsk universitet skal rangeres blant de 50 beste på verdensbasis, eller to blant de 100 beste

Aktuelle tiltak:

- . Universitetene og regjeringen inngår en avtale. De universitetene som legger frem en forpliktende plan for faglig prioritering og arbeidsdeling, får tilbake en forpliktende plan for økt finansiering fra staten som gjør kvalitetshevingen mulig.

3. Struktur/arenaer/aktører

Mål - forskningsinstitusjonene:

Norske forskningsmiljøer skal delta på de viktigste forskningsarenaene, også internasjonalt. Det må være en langsiktig strategisk satsing på områder der forskningen har eller kan utvikle komparative fortrinn og/eller som er av vesentlig betydning for norsk næringsliv, befolkningens helse, velferd og for samfunnet generelt. Det må satses spesielt på universiteter, vitenskapelige høyskoler og instituttsektoren. Det foregår forskning innen helseforetakene og primærhelsetjenesten, forskningen på disse arenaene må bygges opp og styrkes. På alle forskningsarenaer som universiteter, høyskoler, instituttsektoren, helseforetakene, primærhelsetjenesten, industrien, næringslivet og organisasjonene må det legges til rette for forskning som en prioritert arbeidsoppgave.

Forskningsinstitusjonene må ha gode og forutsigbare rammebetingelser som grunnlag for kompetanseutvikling og langsiktig forskningsvirksomhet. *Forskningskvalitet skal være avgjørende for finansieringen, ikke hvor forskningen foregår.* Verdiskaping tuftet på høyest mulig forskningskvalitet og kunnskap blant arbeidstakerne, krever en strategisk prioritering av fagområder og fordeling av disse blant forskningsinstitusjoner. Institusjonsstrukturen bør være fleksibel mht. utvikling av nye og mindre fagmiljøer med stort potensial.

Norge som et lite land må sikre at forsknings- og utdanningsenheter har tilstrekkelig kapasitet og kunnskap til å kunne fornye seg selv og være attraktive miljøer for talenter (har en viss kritisk masse). Universitetene og de vitenskapelige høyskolene må danne grunnvollen i et sterkt nasjonalt forskningsmiljø og prioriteres særskilt. Akademikerne er skeptisk til en oppsplitting i mindre miljøer/flere universiteter enn det vi har pr. i dag. Universitetene bør i sterkere grad prioritere "post graduate"- studier. Universitetenes frie stilling må bevares, samtidig som både institusjonene og forskerne ansvarliggjøres i forhold til forskningsresultater og kvalitet. Universitetenes ledelse må på fritt grunnlag samordne universitetenes utdannings- og forskningsvirksomhet og derved framstå med ulik faglig profil.

Ved universitetssykehusene foregår forskning i nært samarbeid med de medisinske fakultetene, denne forskningsarenaen må synliggjøres og prioriteres høyere av virksomhetsledelsene. Midler til forskning i helseforetakene ligger i budsjettet fra Helse- og omsorgsdepartementet. Det er viktig at disse midlene brukes til å bygge gode forskningsmiljøer i samarbeid med de aktuelle fakultetene og institutter/fagmiljøer. Disse må også sikres tilstrekkelige og forutsigbare forskningsmidler. Norge har flere institutter organisert som stiftelser. Disse er i en mellomstilling mellom universiteter og rene bedrifter. Instituttsektoren har en vesentlig rolle i forbindelse med innovasjon og verdiskaping. Denne rollen må sikres også i fremtiden. Instituttsektoren sammen med universiteter og høyskoler har en viktig rolle i forhold til internasjonalisering av norsk forskning.

Aktuelle tiltak:

- *den samlede basisbevilgningen til universiteter må økes og gis en forutsigbarhet. Bevilgningene til vitenskapelig utstyr og annen infrastruktur må økes*
- *grunnbevilgningene til instituttsektoren må økes*
- *de offentlige forskningsinstitusjonene har et særskilt ansvar for den "ikke-kommersialiserbare" forskningen. Bevilgningssystemene må sikre at denne forskningen ivaretaes på tross av økende fokus på kommersialisering av forskningen*
- *forskningssamarbeid mellom ulike forskningsinstitusjoner og mellom institusjonene og private bedrifter må styrkes*
- *det må etableres sterke offentlige virkemidler for å stimulere forskerutveksling og internasjonalt forskningssamarbeid. Norge må delta i EUs rammeprogrammer for forskning*
- *institusjonenes egne kommersialiseringsapparat og incentiver til de ansatte for å bedre mulighetene for kommersialisering må styrkes*

Mål - næringslivet:

Norsk næringsliv må utvikle sterke fagmiljøer innen områder som gir komparative fortrinn. Næringslivet bør doble sin FOU-innsats i Norge i løpet av fem år.

Den næringsrettede forskningen er en forutsetning for et konkurransedyktig og kompetanseintensivt norsk næringsliv.

Det er viktig å sikre rammebetingelsene for næringsrettet forskning i bedriftene så vel som i instituttsektoren. Rammebetingelsene og forskningsmiljøenes kapasitet og kvalitet påvirker investeringene i norsk næringsliv og forskning. Staten må ta mer langsiktig ansvar for å bidra til strategisk forskning som grunnlag for fremtidig næringsvirksomhet.

Høyt utdannet arbeidskraft er det viktigste bindeleddet mellom bedriftene og forskningsverden og vesentlig for et kunnskapsintensivt næringsliv. Høyere utdanningsinstitusjoner har et stort ansvar mht. å utdanne kompetente arbeidstakere for offentlig og privat sektor.

Aktuelle tiltak:

- *forskningsområder hvor Norge har og/eller vil trenge sterke kunnskapsmiljøer, må prioriteres*
- *eksisterende ordninger, som for eksempel offentlige og industrielle utviklingskontrakter, må videreutvikles og styrkes*
- *inkubatormulighetene i tilknytning til universitetene må utbygges/utvikles*
- *sikre forutsigbare og gode rammevilkår for forskning i næringslivet, bedrifter og organisasjoner. Nærings PhD-ordningen må markedsføres bredt og utvides*
- *ordninger som stimulerer til utveksling og mobilitet mellom forskningsinstitusjoner og næringslivet, må utvikles, gjøres mer fleksible og få økt omfang*
- *det totale virkemiddelapparatet for å stimulere til forskning i næringslivet må evalueres samlet. Eksisterende evalueringer av enkeltvirksomhetene (Innovasjon Norge, Forskningsrådet osv.) sier for lite om systemet som helhet*

- *Mål – offentlig sektor:*

- **Innovasjon i offentlige tjenester og innkjøp skal omfatte den nyeste teknologien slik at sektoren blir en bedre innkjøper av nye løsninger og styrker sin egen innovasjonskompetanse.**

Aktuelle tiltak:

- Etablere en offentlig PhD

4. Spesielle forhold for forskning i Norge

Mål – norske forskningsområder:

Det må være en langsiktig strategisk satsing på områder der forskningen har eller kan utvikle komparative fortrinn eller forskning av vesentlig betydning for norsk næringsliv, befolkningens helse, velferd og for samfunnet generelt.

Norge har forutsetninger knyttet til kultur, næringsstruktur, velferdssystem, geografi, naturressurser, bransjer, menneskelig kompetanse og internasjonale rolle som har betydning for prioriteringen innen forskning. Utviklingen innen tradisjonelle næringer vil fortsatt være kunnskapsdrevet og ha et høyt innslag av kunnskapsintensive tjenester. I tillegg til at strukturene innenfor de eksisterende næringene endres, vokser det også frem nye kunnskapsintensive næringer. Forskningspolitikken må sikre kunnskapsbasert utvikling både i eksisterende næringer og nye næringer.

Blant de forhold som kan ha avgjørende betydning for norsk forskning framover, nevnes:

- Kommunikasjonsteknologien - Konkurransen om den beste forskningen øker, både fra lavkostland og andre industriland.
- Forskning er en internasjonal næring i tillegg til å være en nasjonal kilde til kunnskap. Forskningspolitikken må derfor sees i et internasjonalt perspektiv, både når det gjelder fagområder, forskerrekruttering, organisering, finansiering og forskningskvalitet.
- Forskingen har fått økt betydning for utvikling av Norges konkurranseevne og velferdsnivå. Som et høykostland er det et spesielt behov for gode og kostnadseffektive produkter og tjenester.
- Sammenhengen mellom forskning og privat næringsliv, offentlig forvaltning og velferd blir stadig tettere og viktigere.
- En økt andel kunnskapsintensive næringer øker behovet for kompetente medarbeidere.
- Et stadig mer komplekst og multikulturelt samfunn øker behovet for forskning og ny kunnskap.
- Det er et stort uutnyttet potensial knyttet til økt samarbeid på tvers av fagfelt i dagens forskningsstruktur.

Forskningspolitikken må samordnes med blant annet utdannings- og næringspolitikken til en helhetlig kunnskaps- og verdiskapingspolitikk.

5. Forskningsfinansiering

Mål – finansiering:

Det offentlige bidrag bør utgjøre om lag halvparten av den totale forskningsinnsatsen målt i forhold til BNP. Veksttakten i den offentlige og private forskningsinnsatsen bør økes, ikke minst når det gjelder innsatsen fra private kilder. Den internasjonale finansieringsandelen av norsk forskning bør også økes.

Aktuelle tiltak:

- *de statlige forskningsmidlene bør i hovedsak fordeles gjennom Forskningsrådet. Dette gjelder også basisfinansiering av forskningsinstitusjoner. Ressursallokeringen til forskning må gjennomgå jevnlig mht måloppnåelse, effektivitet og rasjonalitet.*
- *forskning ved helseforetakene og i primærhelsetjenesten må øremerkes i bevilgninger til fagdepartement.*
- *skatteincentivordningene for bedriftenes forskning, som eks. SkatteFUNN, må videreføres. Andre ordninger bør også etableres. Dagens tak på timepriser må heves til et reelt nivå.*

6.

Forskerrollen

Mål – forskerrollen:

Styrke forskerforholdene ved å legge til rette for og belønne forskertalenter og forskningskvalitet og -resultatet.

Økt forskningsinnsats krever flere forskere, bedre forskningsledelse og bedre tilrettelegging av forskerens arbeidssituasjon. Det må være langsiktige planer for rekruttering til forskningsstillinger. Det må være attraktivt for gode talenter å bli - og forbli – forskere. Det må være attraktivt for utenlandske forskere å bidra til norske miljøer og for norske forskere å forske utenlands. Det må legges til rette for økt mobilitet mellom forskerstillinger i privat og offentlig sektor. Etikk og redelighet i forskning må inngå som en systematisk del av forskerutdanningen og utøvelsen av forskerrollen.

De offentlige forskningsinstitusjonene må gis frihet til å bruke sine ressurser optimalt, tilpasset den enkelte institusjons utfordringer og muligheter for å utvikle forskningen i strategisk retning.

Aktuelle tiltak:

- *sikre en forutsigbar basisfinansiering for den enkelte forsker og forskningsinstitusjon for å sikre langsiktige investeringer og satsinger i forskning.*
- *øke fokus på etikk og redelighet i utøvingen av forskerrollen*
- *følge opp tidligere vedtatt opptrappingsplan for stipendiatstillinger, styrke tiltak for å rekruttere til forskerstillinger ved alle offentlige forskningsarenaer.*
- *sikre midler til infrastruktur og organisering som strategisk virkemiddel for tverrfaglig forskning.*

- lønnspolitikk med incentiv til å øke forskningskvaliteten: Høyere lønn til gode og produktive forskere
- økt frihet og ansvar til ledelsen ved forskningsinstitusjonene for å sikre god forskning.
- Adgangen til midlertidig tilsetning i forskerstillinger bør begrenses til det som gjelder for arbeidslivet for øvrig. Dette vil bedre forskningen fordi forskeren får en tryggere livssituasjon.
- styrke og utvide karrieremuligheter på postdoktor-nivå og øke mobiliteten av forskere mellom privat og offentlig sektor.
- større fleksibilitet mht. fordeling mellom forsknings- og undervisningsoppgaver og sikring av forskningsbasert undervisning og motivere til studenters egen forskning.
- lik fordeling mellom menn og kvinner i forskerstillinger på alle nivåer.

Akdemikernes policydokument om skole

Vedtatt i styret 20.8.2013

I. Hovedpunkter

- Skolens rolle er todelt: Den skal gi den enkelte elev basiskunnskaper og allmenndannelse, og den skal bidra til å oppfylle samfunnets behov for en velutdannet befolkning
- Den offentlige skolen skal gi alle lik tilgang til utdanning og differensiert og tilpasset opplæring.
- Norske krav til studiekompetanse skal holde god internasjonal standard.
- Det faglige nivået på landets skoler skal være i samsvar med nasjonale standarder.
- Elevene sikres rett til undervisning av lærere med solid formell faglig kompetanse i det aktuelle faget
- Lærere skal sikres relevant faglig etter- og videreutdanning gjennom hele yrkeskarrieren

II. Skolenes rolle

- skolen skal gi basiskunnskaper og allmenndannelse

Den grunnutdanningen som skolen gir, danner fundamentet for Norge som kunnskapsnasjon. Norsk skole må tilby undervisning som holder høy kvalitet og styres etter nasjonalt fastsatte normer. Hele utdanningsløpet må ses i sammenheng - fra barneskolen, ungdomsskolen og videregående skole opp til høyere utdanning. Læringssresultatene skal holde høyt internasjonalt nivå og vise faglig progresjon gjennom hele utdanningsløpet. Dette er viktig for at alle trinn skal bidra til å holde kunnskapen, motivasjonen og interessen oppe blant unge.

Skolen må gi de nødvendige allmennkunnskaper slik at den enkelte blir i stand til å delta aktivt i et demokratisk samfunn. Grunnutdanningens teorifag skal bygge på akademiske tradisjoner innen de samme fagområdene og gi elevene et solid faglig grunnlag for videre utdanning og for deltakelse i yrkeslivet.

Skolen skal bidra til elevenes allmenndannelse og sørge for at elevene får mulighet til utvikling ut fra sine forutsetninger. Skolen må derfor også gi tilbud av høy kvalitet når det gjelder praktiske og estetiske fag, idrett og fysisk aktivitet. Skolen skal bidra til at elevene blir faglig dyktige, selvstendige, kritisk tenkende, kreative og samfunnsbevisste mennesker som viser respekt og toleranse for andre mennesker, deres bakgrunn og oppfatninger. Det er særlig viktig at elevene utvikler en kritisk tilnærming til ulike informasjonskilder.

III. Lik tilgang til utdanning

- lik tilgang til utdanning, differensiert og tilpasset opplæring

Den offentlige skolen skal sikre alle lik tilgang til en god grunnutdanning over hele landet. Skolens undervisning skal innrettes slik at alle elever, uansett sosial bakgrunn, gis gode muligheter innen utdanningssystemet. Opplæringen skal tilpasses den enkelte elevs faglige nivå, og både elever som ligger foran, og elever som ligger etter den forventede faglige utviklingen, skal ha krav på tilpasset undervisning.

Periodevis organisatorisk differensiering skal kunne brukes for å realisere dette. Skolen må forsterke den tidlige innsatsten slik at elever ikke bli hengende etter, men får umiddelbar hjelp til å overvinne vansker. Også elever med spesielle talenter innen ulike fagområder skal ha rett til tilpasset opplæring og en progresjon som passer for dem.

Undervisning i både teoretiske og praktiske fag skal gi rom for opplæring i samarbeid med næringslivet og samfunnet rundt skolen.

Privatskoler og bransjebasert yrkesopplæring er positivt som supplement og korrektiv til den offentlige skole. De samme kvalitetskrav stilles til både private og offentlige skoler.

IV. Faglig kvalitet

- norsk grunnopplæring og krav til studiekompetanse skal holde god internasjonal standard

Det må utvikles nasjonale systemer for å sikre at det faglige nivået på landets skoler er i samsvar med nasjonale og internasjonale standarder.

Eksamensordningene og vurderingsordningene baseres på nasjonale faglige standarder som sikrer likebehandling, rettssikkerhet og objektiv bedømmelse for den enkelte elev. Elevene må få opplæring i kritisk og korrekt kildebruk, og dette er særlig viktig innen de studieforberedende programmer i videregående opplæring. Både undervisning og eksamensordninger skal bidra til å forebygge plagiering og forskningsjuks.

Realfag og språkfag er nødvendige verktøy for å tilegne seg kunnskap innen alle fag. Opplæringen i disse fagene må styrkes.

Videregående opplæring skal utvikles faglig og moderniseres i takt med endringer i samfunn og næringsliv. Dette krever blant annet stadig oppgradering av utstyr, maskiner og teknologi, laboratorier, spesialrom og verksteder.

Akademikerne er særlig opptatt av hvordan videregående opplæring ivaretar sin studieforberedende rolle, og at de norske kravene til studiekompetanse holder god internasjonal standard. De faglige kravene må sikre elevene bli godt forberedt for høyere utdanning både i Norge og i utlandet.

Det bør opprettes et råd for de studiespesialiserende programmene. Dette rådet bør arbeide med faglig innhold, etablere faglige standarder for studieforberedthet og etablere dialog mellom studiespesialiserende program og universiteter og høyskoler som mottager av studenter.

Elever som velger yrkesfaglige program, må være sikret en solid fagutdanning som også gir muligheter for videre studier innen det aktuelle fagområdet. For å minske frafallet bør det studiekompetansegivende påbygningskurset for dem som har gjennomført yrkesfaglige program, gjøres to-årig. Retten til påbygningskurs utvides til også å gjelde etter gjennomført læretid / fagbrev.

Praktiseringen av Y-veien med individuelle opptak og krav til institusjoner om å ta ansvar for søkerne uten studiekompetanse, må gjeninnføres.

Det må utvikles flere tilbud innen videregående opplæring for elever som av ulike grunner ikke har forutsetninger eller motivasjon for å ta fagbrev eller kvalifisere seg til studiekompetanse. Det skal finnes opptaksmuligheter fra relevant fagopplæring inn i høyere utdanning. Slike opptaksmuligheter skal bygge på individuell søknadsbehandling og et studieopplegg tilpasset kandidatenes forkunnskaper.

V. Lærernes faglige kvalifikasjoner

-det skal stilles formelle krav for å undervise i alle fag

Lærerne skal ha høye faglige kvalifikasjoner, godkjent pedagogisk kompetanse og gjerne relevant yrkeserfaring. Det må stilles formelle krav om kompetanse for å undervise i alle fag. Ved tilsetning bør det legges vekt på å sette sammen et lærerkollegium med høye faglige kvalifikasjoner, ulik faglig bakgrunn og ulik arbeidserfaring.

Grunnskolelærerutdanningen må styrkes ytterligere slik at nyutdannede lærere har mer faglig kompetanse i de fagene de skal undervise i. Andelen lærere med mastergrad bør øke, og fra og med 8. trinn skal lærerne ha minst 1 års utdanning i sine respektive undervisningsfag. På ungdomstrinnet og i videregående opplæring skal alle skoler normalt benytte lektorer med mastergrad innen de sentrale fagene. Det er viktig at de integrerte lektorutdanningene holder et høyt akademisk nivå.

Lærernes og lektorenes kompetanse må oppdateres og vedlikeholdes gjennom systematisk etterutdanning. Rett og plikt til faglig etterutdanning bør inngå som en del av undervisningspersonalets faste arbeidsoppgaver. Det legges til rette for samarbeid med universiteter, høyskoler og næringsliv, blant annet om lektorII-stillinger.

Det legges til rette for å rekruttere flere personer med faglig kompetanse og yrkespraksis fra andre bransjer. Det bør tilbys vurdering av pedagogisk realkompetanse og tilgang til fleksibel pedagogisk videreutdanning for høyt utdannede fagpersoner som ønsker undervisningsstillinger.

Ordinær praktisk-pedagogisk utdanning må kunne legges opp som "turnusår" ved at den pedagogiske utdanningen tilbys som en integrert del av en fullt lønnet undervisningsstilling de 2-3 første årene etter tilsetning for personer med mastergrad i undervisningsfag.

Andelen lærere på yrkesfaglige studieretning med fagutdanning og arbeidserfaring, gjerne kombinert med høyere utdanning, må økes.

VI. Rammebetingelser

- forskningsbasert kunnskap og gode rammebetingelser

Skolen må sikre faste og trygge arbeidsvilkår, også for unge nyutdannede lærere. Skolen må utvikle faglige karriereveier for å sikre at skolen beholder faglig kompetanse og erfaring. Skoleledere må foruten faglig og pedagogisk utdannelse også ha egen utdanning i administrasjon og ledelse.

Skoleeierne må pålegges åpenhet om de faglige kvalifikasjonene som skolen disponerer i sitt personale.

Undervisningspersonalet må sikres tilstrekkelig tid til arbeidet med skolens kjerneoppgave, som er undervisning. Kravene til dokumentasjon og rapportering må begrenses og forenkles.

Skolehelsetjenesten og det sosial-psykologiske støtteapparatet rundt elevene bør styrkes. Rådgivningstjenesten er et viktig verktøy for å hjelpe elevene med å foreta gode valg. Rådgivningstjenesten må styrkes både i omfang og ved at den faglige kvaliteten på rådgiverne heves

Høyere utdanningsinstitusjoner må gis et mer forpliktende formidlingsansvar når det gjelder å presentere egne fagområder og forskningsresultater overfor både grunnskolen og den videregående skolen. Akademikerne ønsker mer forskning på arbeidsreformer, rammebetingelser og læringsresultater innen studiespesialiserende program i videregående skole.